

УДК 343.81

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-293-298

Олексій ЛИТВИНЕНКО[©]

аспірант

(Класичний приватний університет,
м. Запоріжжя, Україна)

ЗАКОННІ ІНТЕРЕСИ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ НА ПЕВНИЙ СТРОК ЯК ЗМІСТОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ЇХ ПРАВОВОГО СТАТУСУ

У статті визначено законні інтереси засуджених до позбавлення волі на певний строк у системі їх правового статусу.

За результатами аналізу законних інтересів засуджених до позбавлення волі на певний строк у системі їх правового статусу виокремлено головну відмінність законного інтересу від суб'єктивного права засудженого – законний інтерес засуджений може набути своєю правослухняною поведінкою на підставі правозастосовного рішення адміністрації органу чи установи виконання покарань або іншого уповноваженого суб'єкта. Для здобуття суб'єктивного права зазначені дві умови непотрібні. Відповідним правом засуджений користується апоріорі на підставі перебування у правовому статусі засудженого до покарання у виді позбавлення волі на певний строк, незалежно від своєї поведінки та результатів її оцінки адміністрацією виправної колонії.

Із таких позицій на рівні аналізу відповідних законоположень відмежовано означені інститути. Запропоновано авторську осучаснену класифікацію законних інтересів засуджених до позбавлення волі на певний строк.

Ключові слова: правовий статус, законні інтереси, засуджені, позбавлення волі на певний строк.

Постановка проблеми. Одним із фундаментальних положень пенітенціарної науки є постулат, за яким кримінально-виконавче законодавство має достатньою мірою забезпечувати потреби практики. Водночас нині не всі елементи правового статусу засуджених розроблені достатньо і повно в галузевій юридичній літературі. За свідченням науковців, досі не узгоджені суперечні положення про зв'язок і взаємообумовленість правового статусу особи, громадянина і правового регулювання застосування покарання до особи, що не завжди відповідають положенням загальної теорії права [1, с. 91].

Отож у сучасній українській пенітенціарній доктрині серед недостатньо розроблених елементів правового статусу засуджених до позбавлення волі на певний строк залишаються законні інтереси, що й зумовило формулювання мети цієї наукової публікації.

Аналіз публікацій, в яких започатковано вирішення цієї проблеми. Науково-теоретичні засади правового статусу засуджених досліджено у працях К. Автухова, В. Бадири, І. Богатирьова, О. Богатирьової, С. Бодюла, О. Гритенко, Т. Денисової, О. Джужі, О. Колба, Н. Коломієць, В. Конопельського, І. Копотуна, В. Корчинського, О. Лисодеда, М. Пузирьова, Г. Радова, В. Севостьянова, А. Степанюка, В. Трубникова, С. Фаренюка, В. Філонова, О. Фролова, О. Хорошуна, С. Царюка, Ю. Чеботарьової, В. Човгана, Ю. Шинкарьова, О. Шкути, О. Щербини, Д. Ягунова, І. Яковець, М. Яцишина тощо. Проте проблематика законних інтересів засуджених до позбавлення волі на певний строк як змістовного елемента їх правового статусу не набула широкого вивчення.

Метою статті є визначення законних інтересів засуджених до позбавлення волі на певний строк у системі їх правового статусу.

Вклад основного матеріалу. На відміну від прав та обов'язків, як традиційних складових правового статусу засуджених, законні інтереси український законодавець уперше сприйняв лише у 2003 р., закріпивши в ч. 1 ст. 7 Кримінально-виконавчого кодексу (далі – КВК), що держава поважає і охороняє також і законні інтереси засуджених [2].

© О. Литвиненко, 2023

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0000-6614-7230>

leha.litvinenko.aleksey@gmail.com

У контексті досягнення мети покарання і кримінально-виконавчого законодавства такий крок є цілком слушним. Це пов'язано, по-перше, із системним поглядом на правовий статус засуджених як сукупність взаємопов'язаних елементів, а по-друге, пояснюється соціально-правовим призначенням законних інтересів. Як справедливо зазначають І. Богатирьов та О. Лісіцков: «Соціально-правове призначення законних інтересів полягає в тому, що вони дозволяють забезпечити диференційований підхід до засуджених, стимулювати їх виправлення у процесі відбування покарання» [3, с. 114].

У вітчизняній науці кримінально-виконавчого права законними інтересами засуджених вважають їх прагнення, що закріплені в правових нормах конкретної дії, щодо володіння певними благами, які задовольняють, зазвичай, за результатами оцінювання поведінки засуджених посадовими особами органів виконання покарань чи адміністрацією установ виконання покарань, прокуратурою, судом тощо [4, с. 34]. Схожі за своїм змістом визначення формулюють й інші вчені.

Вивчаючи правову природу законних інтересів засуджених та порівнюючи її з іншими елементами їхнього правового статусу, дослідники роблять обґрунтовані висновки щодо їх розмежування від суб'єктивних прав. Зокрема, І. Богатирьов та О. Лісіцков наголошують на тому, що «законні інтереси засуджених мають багато спільних рис із суб'єктивними правами, але ці поняття не є тотожними. Якщо суб'єктивне право створює таку можливість поведінки, яка характеризується високим ступенем реалізації останньої на розсуд засудженого, то сутність законного інтересу засуджених полягає в можливості, яка носить характер прагнення до автономної, самостійної поведінки, в свободі користування будь-яким соціальним благом на свій розсуд» [3, с. 114].

Відрізняється і зміст суб'єктивних прав та законних інтересів. Як зауважують вказані вчені, до змісту законних інтересів засуджених необхідно віднести також можливість клопотати про них (а не вимагати) перед уповноваженими суб'єктами стосовно їх відповідних дій щодо реалізації законних інтересів засуджених, а також можливість звертатися до компетентних органів за захистом законних інтересів. І хоча таке звернення не означає автоматичне задоволення клопотання засудженого, воно показує, що законні інтереси засуджених, як і їх суб'єктивні права, гарантуються державою [3, с. 115].

Чітко наведені доктринальні судження відображені на прикладі конструкції абз. 16 ч. 1 ст. 107 КВК України, згідно з яким засуджені, які відбувають покарання у виді позбавлення волі, мають право в установленому порядку «звертатися до адміністрації з проханням внести подання щодо умовно-дострокового звільнення від відбування покарання чи щодо заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням» [2]. У цьому випадку суб'єктивне право засуджених становить лише право на відповідне звернення до адміністрації, а от для задоволення їх законного інтересу – умовно-дострокового звільнення від відбування покарання чи заміни невідбутої частини покарання більш м'яким покаранням – необхідно виконати низку матеріальних і формальних умов, передбачених відповідно у ст. ст. 81-82 Кримінального кодексу (далі – КК) України.

Зважаючи на аналіз правової природи законних інтересів засуджених (що впливає з норм кримінального, кримінального процесуального та кримінально-виконавчого законодавства), у теорії кримінально-виконавчого права до змісту законного інтересу традиційно включають три елементи:

1) прагнення отримати передбачене законом матеріальне чи духовне соціальне благо (отримання додаткових короткострокових чи тривалих побачень, переведення до дільниці соціальної реабілітації засуджених до позбавлення волі тощо). Такі блага вказуються у правових нормах як мета, для досягнення якої необхідні відповідні юридичні факти й позитивна оцінка поведінки засудженого суб'єктами чи учасниками кримінально-виконавчих відносин;

2) можливість клопотати перед посадовими особами органів виконання покарань чи адміністрацією установ виконання покарань, прокуратурою, судом про їх відповідні дії щодо реалізації законних інтересів;

3) можливість звертатися до компетентних органів за захистом законних інтересів. Таке звернення не спричиняє автоматичного задоволення клопотання, проте означає, що законні інтереси, як і суб'єктивні права, гарантуються державою [5, с. 61; 6, с. 36].

Певний теоретичний і практичний інтерес становить кримінально-виконавча диференціація (класифікація) законних інтересів засуджених. У пенітенціарній доктрині (переважно підручниках із кримінально-виконавчого права) всі позиції вчених – представників київської та харківської наукових шкіл зводяться до класифікації законних інтересів засуджених за соціально-політичним призначенням блага на три групи:

Першу групу становлять законні інтереси, спрямовані на отримання заохочення, можливість якого закріплена в заохочувальних нормах кримінального (умовно-дострокове звільнення), кримінально-виконавчого (надання поліпшених умов тримання засуджених до позбавлення волі) та інших галузей права [3, с. 116; 5, с. 61; 6, с. 36].

Друга група – це законні інтереси, спрямовані на отримання пільг засудженими. На відміну від заохочень, які є мірою державного схвалення поведінки людей, більшість пільг встановлюється залежно не від заслуг людини, а від обставин, яким закон надає правове значення. Такі пільги передбачені для засуджених і кримінально-виконавчим законодавством (наприклад, можливість у місцях позбавлення волі вільно пересуватися в межах ділянки соціальної реабілітації, або ж без нагляду за її межами, проживання засуджених до позбавлення волі зі своїми сім'ями за територією установ виконання покарань (ч. 2 ст. 99 КВК України); короткочасні виїзди засуджених до позбавлення волі за межі установ виконання покарань (ст. 111 КВК України)) [3, с. 116; 5, с. 61–62; 6, с. 36].

Третю групу становлять законні інтереси, що спрямовані на отримання благ, які за своєю соціально-правовою суттю не є для засудженого ні заохоченнями, ні пільгами. Вони можуть бути закріплені в законі у вигляді як законних інтересів, так і суб'єктивних прав. У першому випадку законодавець нерідко вдається до формулювань «як правило», «по можливості», «як виняток». Наприклад, згідно з ч. 6 ст. 131 КВК України, із засудженого може бути достроково знято, як правило, лише одне раніше накладене стягнення. Або ж таке: начальник колонії, як виняток, з метою виховного впливу або у зв'язку з винятковими особистими обставинами (смерть або тяжка хвороба близького родича, що загрожує життю хворого, стихійне лихо, що спричинило значну матеріальну шкоду засудженому або його сім'ї) може надати дозвіл на телефонну розмову засудженим, на яких накладено дисциплінарне стягнення у виді поміщення у дисциплінарний ізолятор, карцер або переведення до приміщення камерного типу (одиночної камери) (абз. 2 ч. 11 ст. 134 КВК України) [3, с. 116; 5, с. 62; 6, с. 36–37].

Поважаючи напрацювання вітчизняних учених, ми за результатами проведеного дослідження пропонуємо авторську осучаснену *класифікацію законних інтересів засуджених до позбавлення волі на певний строк*:

1) *за часом дії*:

а) тривалі (зміна правового статусу засудженого шляхом заміни невідбутої частини покарання більш м'яким);

б) короткострокові (короткочасні виїзди за межі виправних і виховних колоній);

2) *за характером матеріального вираження* (через реалізацію засудженим прагнення отримати передбачене законом соціальне благо):

а) матеріальні (наприклад, такі заходи заохочення, як виплата грошової премії, нагородження подарунком, дозвіл додатково витратити гроші для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби). До 2010 р. до законних інтересів матеріального характеру належав захід заохочення у виді дозволу на одержання додатково посилки або передачі [7], а до 2016 р. – поліпшення умов тримання шляхом надання дозволу додатково витратити на місяць гроші в сумах, що визначалися ч. 2 ст. 138, ч. 2 ст. 139, ч. 3 ст. 140 КВК України [8].

Варто наголосити, що у 2016 р. було знято обмеження на обсяг грошей, зароблених у виправній колонії, одержаних за переказами, за рахунок пенсії та іншого доходу, який засуджені у виправних колоніях мають право витратити для придбання продуктів харчування, одягу, взуття, білизни та предметів першої потреби [8]. Проте незрозуміло, чому на рівні кримінально-виконавчого законодавства збережено такий захід заохочення, як дозвіл додатково витратити гроші для придбання продуктів харчування і предметів першої потреби в сумі до п'ятдесяти відсотків мінімального розміру заробітної плати (абз. 11 ч. 1 ст. 130 КВК України) [2], бо згідно з теорією кримінально-виконавчого права, законний інтерес не може збігатися із суб'єктивним правом.

Тому для узгодження норм кримінально-виконавчого законодавства щодо кореляції між правом засуджених, закріпленим ч. 1 ст. 108 КВК України [2], і законним інтересом, передбаченим у виді зазначеного вище заходу заохочення, пропонуємо абз. 11

ч. 1 ст. 130 КВК України виключити;

б) нематеріальні (духовні). До цієї групи, зокрема, належить надання додаткового короткострокового або тривалого побачення (абз. 10 ч. 1 ст. 131 КВК України) або збільшення тривалості прогулянки засудженим, які тримаються в дільницях посиленого контролю колоній і приміщеннях камерного типу виправних колоній максимального рівня безпеки, до двох годин (абз. 12 ч. 1 ст. 131 КВК України) в порядку заохочення [2];

в) ті, що мають як матеріальний, так і духовний характер. Це, насамперед, виїзди засуджених за межі колонії з різних підстав: як у порядку заохочення (абз. 9 ч. 1 ст. 131 КВК України), так і з підстав, чітко визначених законодавством (ст. 111 КВК України) [2];

3) *за характером юридичних фактів:*

а) правовстановлюючі – надання засудженому певного соціального блага, яким він раніше не користувався, навіть тимчасового характеру;

б) правозмінюючі – зміна умов тримання засуджених до позбавлення волі (ст. 100, 101 КВК України) [2], заміна невідбутої частини покарання більш м'яким (ст. 82 КК України) [9];

в) правоприпиняючі – умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (ст. 81, 107 КК України) [9];

4) *за суб'єктами застосування:*

а) ті, що застосовуються адміністрацією установи виконання покарань (застосування заходів заохочення, зміна умов тримання в межах однієї колонії, надання дозволу на короткочасний виїзд за межі колонії);

б) ті, що застосовуються іншими суб'єктами (судом тощо): умовно-дострокове звільнення від відбування покарання (ст. 81, 107 КК України), заміна невідбутої частини покарання більш м'яким (ст. 82 КК України), помилування (ст. 87 КК України) [9], зміна умов тримання засудженого шляхом переведення його до виправної колонії іншого рівня безпеки (ч. 3 ст. 100 КВК України) [2].

Висновки. За результатами аналізу законних інтересів засуджених до позбавлення волі на певний строк у системі їх правового статусу виокремлено головну відмінність законного інтересу від суб'єктивного права засудженого – законний інтерес засуджений може набути своєю правослухняною поведінкою на підставі правозастосовного рішення адміністрації органу чи установи виконання покарань або іншого уповноваженого суб'єкта. Для здобуття суб'єктивного права зазначені дві умови непотрібні. Відповідним правом засуджений користується апіорі на підставі перебування у правовому статусі засудженого до покарання у виді позбавлення волі на певний строк, незалежно від своєї поведінки та результатів її оцінки адміністрацією виправної колонії.

Із таких позицій можна на рівні аналізу відповідних законоположень відмежувати означені інститути. Наприклад, якщо законодавець вживає імперативну конструкцію зі словами «застосовується», «надається», «переводяться» тощо, то це зумовлює відповідний обов'язок адміністрації органу чи установи виконання покарань на забезпечення відповідного права засудженого, а якщо слова «може застосовуватися», «може надаватися», «можуть бути переведені» тощо, то це відповідно законний інтерес, який передбачає вжиття засудженим певних правомірних дій, а адміністрацією – оцінку таких дій і ухвалення відповідного правозастосовного рішення.

У будь-якому разі право засудженого – це апіорі гарантоване йому законом і таке, що забезпечується адміністрацією органу чи установи виконання покарань, соціальне благо як матеріального, так і нематеріального (духовного) характеру, а законний інтерес – це перспективне соціальне благо, яким засуджені за загальним правилом не володіють (володіння ним завжди є разовим або тимчасовим), проте яке можуть набувати внаслідок вчинення правомірних дій.

Для узгодження норм кримінально-виконавчого законодавства щодо кореляції між правом засуджених, закріпленим ч. 1 ст. 108 КВК України, і законним інтересом, передбаченим у виді відповідного заходу заохочення, пропонуємо абз. 11 ч. 1 ст. 130 КВК України виключити.

Список використаних джерел

1. Джужа О. М., Корчинський В. О., Фаренюк С. Я., Василець В. Б. Курс кримінально-виконавчого права України. Загальна та Особлива частини : навч. посіб. / за заг. ред. О. М. Джужа. 2-е вид. перероб. та допов. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 448 с.
2. Кримінально-виконавчий кодекс України від 11.07.2003. *Відомості Верховної Ради*

України. 2004. № 3–4. Ст. 21.

3. Богатирьов І. Г., Лісіцков О. В. Кримінально-виконавче право України : підручник. 2-е вид. Київ : ВД «Дакор», 2014. 376 с.

4. Гель А. П., Колб О. Г., Корчинський В. О. Науково-практичний коментар КВК України / за заг. ред. А. Х. Степанюка. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 496 с.

5. Автухов К. А., Гель А. П., Яковець І. С. Кримінально-виконавче право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2020. 432 с.

6. Головкін Б. М., Степанюк А. Х., Лисодед О. В. Кримінально-виконавче право : підручник / за заг. ред. Б. М. Головкіна, А. Х. Степанюка. 2-е вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 288 с.

7. Про внесення змін до Кримінально-виконавчого кодексу України щодо забезпечення прав засуджених осіб в установах виконання покарань : Закон України від 21.01.2010. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 12. Ст. 114.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення виконання кримінальних покарань та реалізації прав засуджених : Закон України від 07.09.2016. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 43. Ст. 736.

9. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25–26. Ст. 131.

Надійшла до редакції 06.09.2023

References

1. Dzhuzha, O. M., Korchynskiy, V. O., Farenjuk, S. Ya., Vasylets, V. B. (2002) Kurs kryminalno-vykonavchoho prava Ukrainy. Zahalna ta Osoblyva chastyna [Course of criminal law of Ukraine. General and Special parts] : navch. posib. / za zah. red. O. M. Dzhuzhy. 2-e vyd. pererob. ta dopov. Kyiv : Yurinkom Inter, 448 p. [in Ukr.].

2. Kryminalno-vykonavchyi kodeks Ukrainy [Criminal and Executive Code of Ukraine] : Zakon Ukrainy vid 11.07.2003. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2004. № 3–4, art. 21. [in Ukr.].

3. Bohatyrov, I. H., Lisitskov, O. V. (2014) Kryminalno-vykonavche pravo Ukrainy [Criminal law of Ukraine] : pidruchnyk. 2-e vyd. Kyiv : VD «Dakor», 376 p. [in Ukr.].

4. Hel, A. P., Kolb, O. H., Korchynskiy, V. O. (2008) Naukovo-praktychnyi komentar KVK Ukrainy [Scientific and practical commentary of the Central Committee of Ukraine] / za zah. red. A. X. Stepaniuka. Kyiv : Yurinkom Inter, 496 p. [in Ukr.].

5. Avtuhov, K. A., Hel, A. P., Yakovets, I. S. (2020) Kryminalno-vykonavche pravo Ukrainy. Akademichnyi kurs [Criminal law of Ukraine. Academic course] : pidruchnyk. Kyiv : Yurinkom Inter, 432 p. [in Ukr.].

6. Holovkin, B. M., Stepaniuk, A. Kh., Lysodied, O. V. (2019) Kryminalno-vykonavche pravo [Criminal law] : pidruchnyk / za zah. red. B. M. Holovkina, A. Kh. Stepaniuka. 2-e vyd., pererob. i dopov. Kharkiv : Pravo, 288 p. [in Ukr.].

7. Pro vnesennia zmin do Kryminalno-vykonavchoho kodeksu Ukrainy shchodo zabezpechennia prav zasudzhenykh osib v ustanovakh vykonannia pokaran [On Amendments to the Criminal and Executive Code of Ukraine on Ensuring the Rights of Convicted Persons in Penitentiary Institutions] : Zakon Ukrainy vid 21.01.2010. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2010. № 12, art. 114. [in Ukr.].

8. Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zabezpechennia vykonannia kryminalnykh pokaran ta realizatsii prav zasudzhenykh [On making changes to some legislative acts of Ukraine regarding enforcement of criminal punishments and realization of the rights of convicts] : Zakon Ukrainy vid 07.09.2016. *Vidomosti Verkhovnoi Rady*. 2016. № 43, art. 736. [in Ukr.].

9. Kryminalnyi kodeks Ukrainy [Criminal Code of Ukraine] vid 05.04.2001. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2001. № 25–26, art. 131. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksii Lytvynenko. Legal interests of convicts sentenced to deprivation of liberty for a fixed term as a substantive element of their legal status. The article defines the legal interests of convicts sentenced to deprivation of liberty for a fixed term in a system of their legal status.

According to the results of studying legal interests of convicts sentenced to deprivation of liberty for a fixed term in a system of their legal status, the main difference between a legal interest and a subjective right of a convict is singled out – a convict can acquire a legal interest through his/her law-abiding behavior on a basis of a legally enforceable decision of an administration of a body or institution for execution of punishments or another authorized person subject. In order to obtain a subjective right, these two conditions are unnecessary. A convict enjoys a corresponding right a priori on a basis of being in a legal status of a convict sentenced to deprivation of liberty for a fixed term, regardless of his/her behavior and a results of its assessment by an administration of a correctional colony.

From such positions, at a level of analysis of relevant laws, such institutes are delimited. For example, if the legislator uses an imperative construction with the words «applied», «provided», «transferred», etc., then this presupposes corresponding duty of an administration of a body or institution for execution of punishments to ensure a corresponding right of a convict, and if the words «may be applied», «can be provided», «can be transferred», etc., then this is a legal interest, which requires convicts

to take certain lawful actions, and an administration – to assess such actions and make an appropriate law enforcement decision.

In any case, a right of a convict is a priori guaranteed to him/her by law and is ensured by an administration of a body or institution for execution of punishments, a social good of both a material and immaterial (spiritual) nature, and a legal interest is a prospective social good by which a convict as a general rule, they do not own (possession of it is always one-time or temporary), but which they can acquire by means of committing lawful actions.

The author's modernized classification of legal interests of convicts sentenced to deprivation of liberty for a fixed term is proposed.

In order to align norms of the criminal and executive legislation regarding correlation between the right of convicts, enshrined in Part 1 of Art. 108 of the Criminal and Executive Code of Ukraine, and the legal interest provided for in a form of corresponding incentive measure, it is proposed Paragraph 11 of Part 1 of Art 130 of the Criminal and Executive Code of Ukraine to exclude.

Keywords: *legal status, legal interests, convicts, deprivation of liberty for a fixed term.*

УДК 321.01: 323.1: 332.142

DOI: 10.31733/2078-3566-2023-3-298-305

Інна МЕДЯНИК[©]

аспірант

*(Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпро, Україна)*

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ В УКРАЇНІ МОДЕЛІ РЕІНТЕГРАЦІЇ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТА АНЕКСОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ

У статті досліджується зарубіжний досвід формування в Україні моделі реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій. Проаналізовано основні напрямки та правові інструменти щодо імплементації зарубіжного досвіду реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій у національну практику органів публічної влади України. Визначаються форми реінтеграції Україною тимчасово окупованих та анексованих територій.

Сформульовано напрямки імплементації зарубіжного досвіду реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій у національну практику органів публічної влади України: 1) гармонізація національних нормативно-правових актів з міжнародними документами з питань реінтеграції; 2) рецепція окремих положень законодавства зарубіжних країн з питань реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій; 3) прийняття національного законодавства, що визначає засади державної політики реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій та їх мешканців.

Ключові слова: *реінтеграція, тимчасово окуповані й анексовані території, агресія росії, зарубіжний досвід реінтеграції тимчасово окупованих та анексованих територій, імплементація.*

Постановка проблеми. Україна у XXI столітті зіткнулася з безпрецедентним порушенням принципів міжнародного права та норм основних міжнародних угод у галузі безпеки та захисту прав людини. Збройна агресія російської федерації розпочалася з неоголошених і прихованих вторгнень на територію України підрозділів збройних сил та інших силових відомств російської федерації, а також шляхом організації та підтримки терористичної діяльності, а 24 лютого 2022 року переросла в повномасштабне збройне вторгнення на суверенну територію України [1]. Цей факт підтверджується рішеннями провідних міжнародних установ, зокрема Резолюцію Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй «Агресія проти України» A/RES/ES-11/1 від 2 березня 2022 року, якою визнається, що росія вчинила агресію проти України, порушивши базові норми ООН [2], а також проміжним рішенням Міжнародного суду Організації Об'єднаних Націй від 16 березня 2022 року, відповідно до якого на найвищому юридичному рівні констатовано факт вторгнення росії на територію України [3]. Анексія Криму й окупація частини

© I. Medyanik, 2023

kafedra_zpd@ukr.net

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0007-4597-5708>